

آدنوم هیپوفیز

گرد آورنده:

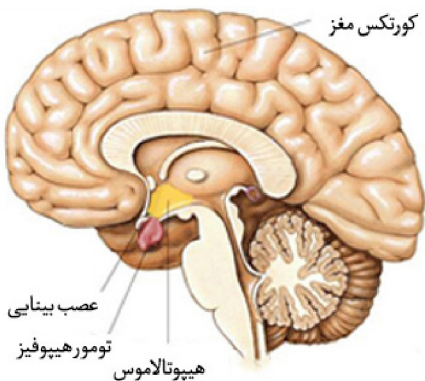
دکتر مریم حیدرپور

فوق تخصص غدد درون ریز و متابولیسم

آدنوم هیپوفیز چیست؟

این اختلال شامل افزایش غیر طبیعی رشد غده هیپوفیز است. غده هیپوفیز در قاعده مغز قرار دارد و شامل سلول های متفاوتی است که انواع گوناگونی از هورمون ها را ترشح می کنند. بسته به نوع سلولی که منشاء آدنوم هیپوفیز است انواع مختلفی از آدنوم هیپوفیز تا کنون شناخته شده اند.

این آدنوم ها به به راه های گوناگون منجر به ایجاد اختلال در بدن شما می شوند. به طور مثال آنها می توانند:

- سایر سلول های هیپوفیز را تحت فشار قرار داده و مانع از تولید کافی هورمون در آن سلول ها نیز شوند.

- این آدنوم ها می توانند سبب افزایش بیش از حد تولید انواع خاصی از هورمون ها شوند.

- در بعضی موارد نیز آدنوم های هیپوفیز با تحت فشار قرار دادن بافت های مجاور سبب ایجاد اختلال می شوند به طور مثال با تحت فشار قرار دادن اعصابی که از چشم خارج می شوند سبب ایجاد اختلال بینایی می شوند.

علائم بالینی آدنوم هیپوفیز چیست؟

بسته به نوع آدنوم و اندازه آن علائم گوناگونی ایجاد می شود. برخی آدنوم ها خصوصا آدنوم های کوچک سبب ایجاد علائم بالینی نمی شوند. این افراد معمولا بعد از تصویربرداری از مغز به علل دیگر، متوجه آن می شوند.

علائم بیماری بسته به هورمون تولید شده می تواند شامل موارد زیر باشد:

۱- عدم وجود قاعدگی یا قاعدگی نامنظم و ترشح شیر از پستان در خانم ها

۲- کاهش تمایل جنسی یا اختلال نعوظ در آقایان

۳- افزایش هورمون رشد در بزرگسالان و ایجاد بیماری آکرومگالی. در این حالت قسمتهایی از بدن خصوصاً دست، پا و فک به مرور زمان بزرگتر از حد طبیعی می شوند.

۴- ایجاد سندرم کوشینگ که شامل افزایش وزن، پرفشاری خون، کاهش دانسیته استخوانی، ضعف عضلانی و ... می باشد.

۵- پرکاری تیروئید که باعث ایجاد تعریق بیش از حد، خستگی، لرزش و اضطراب می شود.

۶- افزایش هورمون رشد در دوران کودکی و ایجاد بیماری ژیگانتیسم که در آن کودک مبتلا دچار افزایش غیر طبیعی رشد بدن می شود.

۷- آدنوم هیپوفیز با فشار بر روی بافتهای مجاور می تواند باعث ایجاد اختلال بینایی و سردرد نیز شود.

برای تشخیص آدنوم هیپوفیز نیاز به چه

آزمایش هایی دارم؟

در این مورد بررسی ها شامل موارد زیر است:

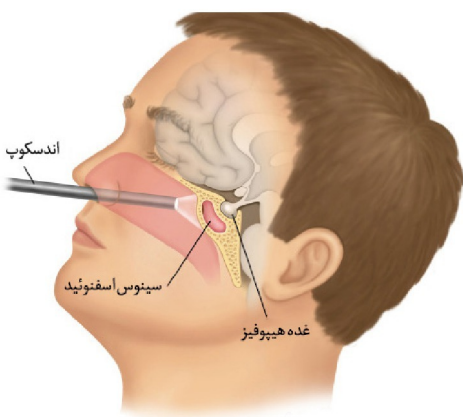
- **تستهای آزمایشگاهی:** پزشک معالج شما با انجام آزمایش های خون و ادرار سطح هورمون ها را در بدن شما اندازه گیری می کند.
- **تصویربرداری:** تست های تصویربرداری نیز موقعیت توده را به خوبی به پزشک نشان می دهند.
- **معاینه سیستم بینایی:** پزشک معالج

ممکن است ارزیابی از میدان بینایی شما انجام دهد.

چگونه آدنوم هیپوفیز درمان می شود؟

آدنوم هیپوفیز که به صورت تصادفی یافت شده و اندازه کوچکی دارد و علامت بالینی ایجاد نکرده است معمولاً نیاز به درمان اختصاصی ندارد ولی پزشک شما در طی زمان با انجام آزمایش های منظم شما را ویزیت می کند. یک آدنوم بزرگ که علامتدار می باشد می بایست درمان شود. نوع درمان به اندازه آدنوم و علائم بالینی بستگی دارد. درمان های مختلف شامل موارد زیر می باشد:

الف- جراحی: بسیاری از آدنوم های هیپوفیز با جراحی درمان می شوند. در طی جراحی با استفاده از یک برش کوچک در پشت بینی شما وسیله تخصصی وارد هیپوفیز شده و توده را خارج می کند.

ب- درمان دارویی: در برخی از انواع آدنوم هیپوفیز از درمان دارویی به جای جراحی استفاده می شود. در این موارد دارو حجم توده و سطح هورمون های تولید شده را کاهش می دهد.

ج- پرتوتابی: دوزهای بالای اشعه یونیزان باعث تخریب یا کاهش حجم آدنوم می شود. امروزه معمولاً از پرتوتابی بعد از جراحی به منظور کاهش احتمال عود آدنوم استفاده می شود (۱).

نکات مهمی که بعد از درمان اولیه آدنوم هیپوفیز

باید در نظر داشته باشید شامل موارد زیر است:

بعد از درمان پزشک معالج در فواصل منظم شما را تحت بررسی قرار می دهد و برای پایش وضعیت بیماری شما ممکن است تست های مختلفی را درخواست نماید.

گاهی نیاز به مصرف همیشگی انواع خاصی از هورمون ها دارید تا سطوح هورمونی در بدن شما اصلاح گردد.

در مواردی که نارسایی آدرنال ایجاد شده و نیازمند به درمان کورتیکواستروئید می باشید با توجه به اینکه در هنگام بروز استرس های بزرگ مانند تصادف یا جراحی و .. نیاز به تجویز دوزهای استرس کورتیکواستروئید دارید، می بایست به همراه خود یک گردن بند یا دست بند هشدار دهنده (کارت استروئید) داشته باشید که در آن مشخصات بیماری

شما، خصوصا ابتلا به نارسایی آدرنال و نیاز به تجویز کورتیکواستروئید نیز در شرایط استرس ذکر شده باشد.

در ضمن می بایست یک عدد آمپول هیدروکورتیزون ۱۰۰ میلی گرمی با یک عدد سرنگ همراه شما باشد تا در موارد اورژانسی درخانه یا سفر به شما تزریق شود (۲).

اگر به نارسایی آدرنال به علت توده هیپوفیز مبتلا می باشید در صورت بروز تب، دوز کورتیکواستروئید را تا حد دوبرابر افزایش داده و در صورت تداوم بیماری بعد از ۳ روز یا ایجاد شرایطی مانند تهوع و استفراغ و عدم توانایی مصرف قرص کورتیکواستروئید سریعاً به پزشک معالج خود مراجعه نمایید زیرا ممکن است در این صورت برای شما از انواع تزریقی دارو استفاده شود. (۳)

برای باردار شدن می بایست چه کارهایی را

انجام دهم؟

در ابتدا می بایست پزشک معالج را در جریان تصمیم برای باردار شدن قرار بدهید تا آدنوم هیپوفیز شما را قبل از تلاش برای بارداری درمان کند و اگر شما دارویی برای درمان آدنوم هیپوفیز دریافت می کنید می بایست پزشک معالج از ایمن بودن آن در طی بارداری اطمینان حاصل نماید.

همچنین ممکن است در بعضی از موارد با

نظر پزشک معالج نیاز به انجام جراحی قبل از بارداری داشته باشید (۱).

منابع

1. Snyder PJ : Patient education: Pituitary adenoma (The Basics). (2018) Available from: <https://www.uptodate.com/contents/pituitary-adenoma-the-basics>
2. Corenblum B. Hypopituitarism (Pan-hypopituitarism). (2017) Available from: <https://emedicine.medscape.com/article/122287-overview>
3. Stewart PM, Newell JD. The adrenal cortex. in : Melmed Sh, Williams textbook of endocrinology, 13Th edition. Elsevier, 2015 P 533

گرد آورنده

دکتر مریم حیدرپور

(فوق تخصص غدد درون ریز و متابولیسم)